'May I have some of those, please?!' Ik zei: 'With pleasure, take what you want.' De doos ging open en ik zag zelf nu pas wat een heerlijkheden er in zaten: lêmpêrs, ondé ondé, kwee lapis, klepon en bika ambon. Ik legde uit waar het naar smaakte en hij koos er twee uit. En toen aarzelend, nog eentje. Ik moest er om lachen. Lieve allemaal, ik wil u allemaal graag nog plezierige feestdagen wensen. Het is allemaal anders in deze coronatijd, maar ik hoop dat u het toch een beetje fijn heeft. Ik denk altijd maar: er is zoveel honger en ellende in de wereld. Dan hebben wij het nog erg goed hier in Nederland.

Selamat Hari Natal dan Tahun Baru.
Dikke kus op afstand! X X X

INDIË IN NEDERLAND 16

Leeft Indië nog? Waar vindt men Indië dan in Nederland? In deze serie gaat Monnique Haak op zoek naar publicaties, activiteiten en tentoonstellingen in Nederland waar geïnteresseerden Indië kunnen tegenkomen. Dit keer vertelt striptekenaar Eric Heuvel (60) over zijn nieuwe stripproman *Max Havelaar*. Ter gelegenheid van het Multatuli-jaar is dit boek bewerkt tot een literaire strip door Jos van Waterschoot en Eric Heuvel.

Uw stripproman is net een paar weken uit. Hoe gaat het ermee? 'De verkoopcijfers zijn onverwacht hoog. De albums verlaten in groten getale de winkel. De uitgever denkt al aan bijdrukken.'

Complimenten daarvoor. Hoelang heeft u eraan gewerkt? 'Het scenario was al klaar. Dat was het werk van Jos van Waterschoot, oud-conservator van het Multatuli huis. Daarmee kon ik aan de slag. Vanaf februari heb ik mij opgesloten om de illustraties te maken. Eind augustus, begin september was ik klaar met tekenen. Toen lagen er tachtig pagina's klaar. Ik maakte dus vier platen per week. Als ik nog meer tijd had gehad, had ik het nog mooier gemaakt.'

Hoe gaat het maken van zo'n boek? Aan welke scènes heeft u bijvoorbeeld extra aandacht besteed? 'Vrijwel aan alles. Ik moest goede documentatie plegen. De Max Havelaar speelt zich af in het vroege Indië. Fotomateriaal van die tijd is er bijna niet. Tempo Doeloe fotografie bestaat wel, maar dat dateert pas van latere tijd. Ik moest heel veel informatie opdoen aan de hand van oude prenten en gravures. Ik ben dit jaar 60 geworden en doe dit werk al 35 jaar, dus ik ben het gewend. Documentatie hoort erbij. Ik zoek altijd veel informatie over hoe het land en de mensen eruit zien in een bepaalde tijd en op een bepaalde plaats. Dat kan nu ook via internet. Ik google bijvoorbeeld 'Batavia 1830' en dan maar hopen dat ik er een beeld bij krijg.'

Waar bent u het meest trots op? 'Op de illustraties van het verhaal van Saïdjah en Adinda. Dat is binnen de raamvertelling een verhaal over de mishandeling van de Javaanse burger door de koloniale macht. Vele andere scènes in het boek zijn dialogen bij de Havelaartjes, daar kun je minder van de achtergrond laten zien.'

Wat vond u moeilijk om te tekenen? 'Waar ik fotomateriaal voor nodig had, waren de dieren. Ik ben bekend met hoe een mens zich gedraagt en beweegt, maar van dieren weet ik dat niet. In het verhaal komen veel dieren voor, bijvoorbeeld een paard die voor een koets loopt en de tijgers natuurlijk. Het is belangrijk dat het goed overkomt.'

Dit is alweer een educatief stripverhaal over Indië van uw hand. Mensen kennen u vooral van de strip De Terugkeer. En dat, terwijl u zelf niet Indisch bent. Hoe zit dat? 'Ik heb altijd een enorme affiniteit gehad met Indië. Als elf-jarige jongen woonde ik naast Artis, in Amsterdam. Op een dag reed daar een limousine door Artis. Als jongetje weet je dat daar niet zomaar iemand in kan zitten. Een man zat achterin en ik zwaaide naar hem. Hij zwaaide terug. Meteen werd ik door een volwassene weggetrokken. "Weet je wel wie dat is?" werd mij gevraagd. Het bleek keizer Hirohito te zijn. "De Japanse Hitler", werd als uitleg gegeven. De naam Hitler kende ik wel, want mijn grootvader zat in een concentratiekamp. Vanaf dat moment werd mijn interesse gewekt voor de oorlog in Nederlands-Indië.'

Wat is het doel van de stripproman Max Havelaar? 'De Max Havelaar, als literair werk, is geen verplichte kost meer op de scholen. Onze eerste ambitie is om dit belangrijke verhaal uit de historie te blijven vertellen. Zelfs al bereik je er maar tien mensen mee. De stripproman is geschreven voor een nieuw publiek. Jos van Waterschoot heeft het werk van Multatuli vertaald voor een publiek die het werk nog niet kent. Misschien werkt het ook als opstapje voor het lezen van de literatuur van Multatuli.'

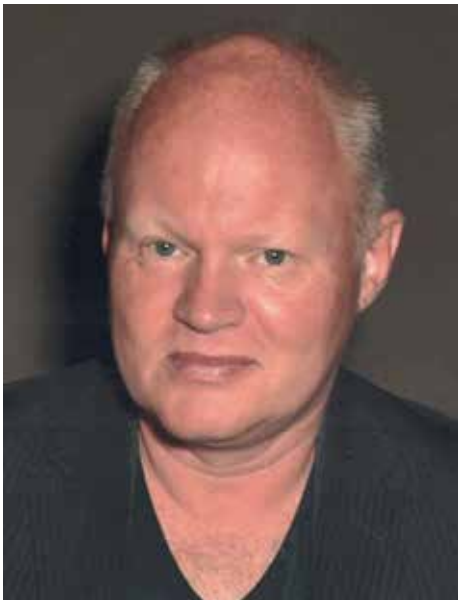
Eric Heuvel.

En als dat nou niet gebeurt? Als de Max Havelaar van Multatuli niet wordt gelezen, maar uw stripproman wel? 'Het doel heiligt de middelen. We kunnen niet helemaal voorbij gaan aan de generatie van ontlezing. Wat mij betreft gaat het om de boodschap in de Max Havelaar.'

Die boodschap is het protest tegen uitbuiting. Is dit verhaal nog actueel? 'Het verhaal is in zoverre actueel dat de situatie zich heeft gecontinueerd. Dat gebeurt nu niet rechtstreeks door de koloniale overheersing, maar door de economische overheersing. Denk alleen al aan de kledingindustrie in de wereld. De kledingketens buiten direct of indirect veel arbeiders uit. Dat gebeurt nog steeds.'

Leeft Indië nog? 'Ik heb een heel beperkte kijk op de Nederlandse samenleving. Ik leef als een soort monnik, maar wel vrijwillig. Ondanks dat weet ik dat het onderwerp Indië wel leeft.

Ik vind dat het wel meer mag leven. Hoe al die mensen onrecht werd en wordt aangedaan. Die boodschap moeten we blijven vertellen. Eind november hebben we het boek aangeboden aan minister Van Engelshoven van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Nu maar hopen dat dit verhaal aandacht krijgt op de scholen.'

Het boek is in Nederland al een succes. Wordt het nog vertaald in het Engels?
'Ik weet zeker dat de uitgever daar ook mee aan de slag wil. Een vertaling in het Bahasa Indonesia zou natuurlijk helemaal mooi zijn. Er is al een Multatuli museum in Lebak, op Java. Daar hebben ze het verhaal van de Max Havelaar alvast omarmd.'

BOEKEN HOEK

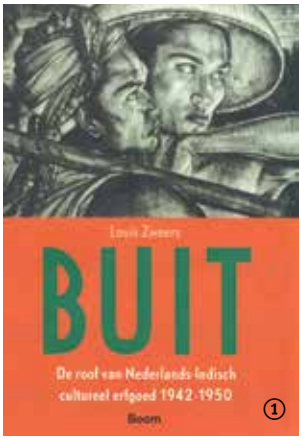

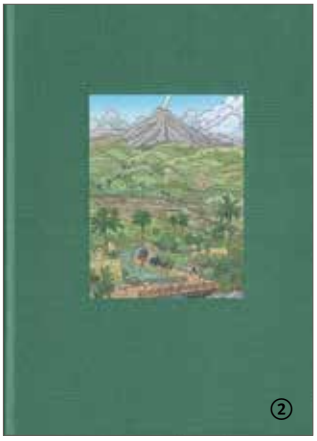

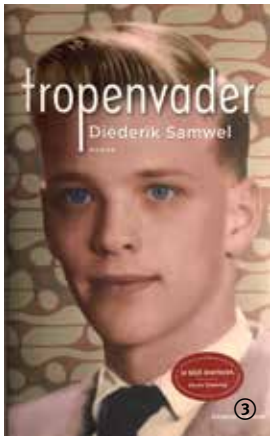

Omdat de laatste tijd leuk en interessant leesvoer zich in bijzonder rap tempo aandient, hebben we besloten telkens een aantal boeken tegelijkertijd te bespreken.

① **'Buit'**

Kunsthistoricus Louis Zweers (1948) publiceerde al meer dan twintig boeken over fotografie, media en geschiedenis, vooral over Nederlands-Indië. Op de achterflap van zijn boek stelt hij de vraag: 'Waar zijn ze gebleven: de kunstvoorwerpen, juwelen, schilderijen, tekeningen en het Chinees porselein, maar ook de wetenschappelijke collecties, staatsbibliotheken en archieven van Nederlands-Indië?' Een boeiende vraag op een bijzonder moment, want nog geen maand geleden kwam het advies van de Raad voor Cultuur uit over koloniale roofkunst in Nederlandse musea.

Na de invasie door Japan en de overgave van het KNIL op 8 maart 1942 begon de grote plundering van de Nederlandse kolonie in de Oost. De Japanse officieren en bureaucraten namen hun intrek in de mooiste villa's in de buitenwijken van